R-3166

- Voorlegger start advies Toekomstbestendige Industrie
t.b.v. vergadering Raad d.d. 10/15/2026

Voorlegger

Aanleiding: In de Raad van 15 oktober bespreken we de start van het adviestraject Toekomstbestendige Industrie. Dit doen we in de vorm van een kennissessie met input van een werkgever, een werknemer en vertegenwoordiging vanuit de Rijksoverheid.

Doel nu: Het informeren van de Raad en in gesprek gaan over het adviestraject en gezamenlijke kennisopbouw over de ontwikkelingen in de basisindustrie: wat zijn knelpunten en kansen, gezien vanuit de praktijk van werkgevers- en werknemers, en vanuit beleidsmatig perspectief van EZK.

Beslispunten: n.v.t.

Stand van zaken: De commissie Toekomstbestendige Industrie is opgestart op 23 september jl. Voorzitter is Mijntje Lückerath-Rovers.

Als bijlagen zijn opgenomen de opdracht van de commissie en een brief die naar de ministers van EZK, KGG en SZW is gestuurd.

In de Raadsvergadering zullen de volgende sprekers een korte toelichting geven (ongeveer 5 minuten per spreker), met vervolgens ruimte voor gesprek met de Raadsleden (plenair, 20-25 minuten):
- Toelichting van de commissievoorzitter op de opdracht.
- Toelichting Karlo van Dam, Directeur Verduurzaming Industrie EZK. Met een focus op het belang van dit advies voor ZK en KGG.
- Presentatie Tabita Verburg, CEO Europe van Dow Chemicals. Met een focus op wat er speelt in de chemische industrie, wat zijn knelpunten, waar kan de SER toegevoegde waarde hebben?
- Presentatie Gideon Simmelink, accountmanager marine fuels bij ExxonMobil en voormalig OR-lid, over het werknemersperspectief vanuit CNV
- Ruimte voor vragen vanuit de Raad.

Tijdsplanning: Raadsvergadering van 15 oktober.

Bijlagen
- Vastgestelde opdracht voor de adviescommissie
- SER brief over de industrie gericht naar ministers EZK, KGG en SZW

Auteur: Yvonne Bernardt, Huayro Pootjes.

DB-6810

- Opdracht Toekomstbestendig Industriebeleid
t.b.v. vergadering Dagelijks Bestuur d.d. 27-8-2026

---

1. Adviesvraag

Het DB geeft de adviescommissie Toekomstbestendige Industrie de opdracht een advies voor te bereiden over het oplossen van knelpunten in de transitie naar een toekomstbestendige basisindustrie[1] die uitgaat van de brede welvaartsdoelen (het verdienvermogen, werk- en inkomenszekerheid, strategische autonomie en duurzame groei). Een toekomstbestendige basisindustrie concurrerend zijn, en bijdragen aan de weerbaarheid en verduurzaming van Nederland en Europa. Daarbij dienen de kwaliteit van werk hoog te zijn, de werkgelegenheid behouden te blijven, en werkenden mee te kunnen gaan met de veranderingen. Dit advies richt zich op de volgende vragen:

- Tegen welke belemmeringen loopt de basisindustrie aan om toekomstbestendig te zijn en dus bovenstaande doelen te bereiken?
- Welke maatregelen kunnen werkgevers en werknemers zelf nemen om de doelen te realiseren?
- Wat is er beleidsmatig nog nodig? Wat gebeurt er al op EU-niveau op deze terreinen en hoe kan Nederland daarop aansluiten?

2. Aanleiding

De basisindustrie staat onder druk. De basisindustrie bestaat uit industriële ketens die essentiële materialen, grondstoffen, halffabricaten, brandstoffen en bouwstenen leveren voor de Nederlandse en Europese economie. Zoals de SER eerder heeft benadrukt, kampt de basisindustrie met meerdere langdurige en disruptieve knelpunten. Denk aan netcongestie, het tekort aan technisch personeel, vergunningverlening die niet op snelheid komt en onvoorspelbaar beleid. De druk is nog meer toegenomen door de hoge energieprijzen, geopolitieke onzekerheid, schaarste aan ruimte en grondstoffen, en internationale concurrentie. Hierdoor vallen bedrijven om, raken mensen hun baan kwijt, worden minder innovatieve bedrijven opgericht en loopt verduurzaming vertraging op. Deze ontwikkelingen hebben grote gevolgen voor de toekomstbestendigheid van onze industrie en de Nederlandse samenleving.

De druk op de industrie werkt direct door in economie en maatschappij. Tekorten en oplopende energieprijzen verslechteren het investeringsklimaat en zetten werkgelegenheid onder druk. Vooral waar het geïntegreerde clusters betreft, kunnen verslechterde omstandigheden snel doorwerken op de aanpalende (toeleverings)ketens. Bovendien zijn bredere maatschappelijke gevolgen denkbaar: een terugloop van het verdienvermogen door achterblijvende investeringen in de industrie kan leiden tot een toenemende vraag naar ondersteuning en negatief doorwerken in de werk- en inkomenszekerheid van werknemers.

De industrie staat voor grote opgaven. Voor een toekomstbestendige basisindustrie waarin Nederland handelingsperspectief behoudt over haar eigen toekomst en een sterke internationale concurrentiepositie heeft, is het van belang dat er geïnvesteerd wordt in de industrie om een transitieslag te maken. De basisindustrie is grotendeels zeer energie-intensief, verantwoordelijk voor zo'n 20% van de jaarlijkse CO_2-uitstoot en veroorzaakt (lokale) uitdagingen zoals lucht- en PFAS-vervuiling. Tegelijkertijd is eigen productie voor Nederland en Europa randvoorwaardelijk voor transities gekoppeld aan strategische autonomie, klimaat, circulariteit, infrastructuur en energievoorziening. Dit vraagt om een aantrekkelijk investeringsklimaat en om duurzame grondstoffen- en koolstofketens. De sector staat daarom voor grote transitieopgaven, met aandacht voor het regionale en internationale speelveld. Stip op de horizon is een circulaire en mondiaal toonaangevende maakindustrie met hoogwaardige werkgelegenheid waar de uitstoot van broeikasgassen nagenoeg nul is.[2]

---

[1] De basisindustrie, bestaande uit sectoren als raffinage, chemie en basismetalen, levert grondstoffen en halffabricaten voor allerlei ketens.

[2] SER (2024) Verduurzaming maakindustrie

Het kabinet is zoekende naar een samenhangend en gericht industriebeleid met draagvlak. Het kabinet heeft in 2026 het topsectorenbeleid beëindigd en het nieuwe *Industriebeleid met focus*[3] ingericht op zes strategische groeimarkten[4]. Daarnaast heeft het kabinet een taskforce opgericht met de opdracht om invulling te geven aan verschillende aanbevelingen van het Rapport Wennink, zoals domeingericht beleid, een talentstrategie en flankerende instellingen zoals een nationale investeringsbank.[5] Specifiek voor de basisindustrie hanteert het kabinet bijvoorbeeld de maatwerkaanpak en het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie. Wat opvalt is dat politiek en beleid een spanning ervaren tussen maatregelen gericht op verduurzaming en maatregelen gericht op concurrentiepositie. Er is geen duidelijke samenhangende visie op de toekomstige basisindustrie en draagvlak voor de gerichte inzet van instrumenten voor een toekomstbestendige basisindustrie blijft uit. Ook een integrale sociaal-economische blik op industriebeleid ontbreekt, waardoor er zorgen bestaan over werknemersbelangen zoals het behoud van werk- en inkomenszekerheid in de transitie.

De SER streeft naar een toekomstbestendige basisindustrie en industriële banen. Dit vraagt om een gezamenlijke, gedragen visie op welke onderdelen van de Nederlandse basisindustrie strategisch relevant zijn voor verdienvermogen, werk- en inkomenszekerheid, weerbaarheid en verduurzaming. Een toekomstbestendige industrie vraagt daarnaast om maatregelen van overheid, werkgevers en werknemers, zodat de industriële ketens een sterkere concurrentiepositie verkrijgen, kwalitatief (hoog)waardig werk behouden, bijdragen aan onze weerbaarheid en verduurzamen. Voor werkenden vraagt dit om een aanpak die gericht is op het behoud van werk- en inkomenszekerheid in de veranderende industrie. Daarbij zijn werkgelegenheid, ontwikkelmogelijkheden, duurzame inzetbaarheid en goed werkgeverschap randvoorwaardelijke onderdelen van een toekomstbestendige industrie. Voor werkgevers is het kern om concurrerend te kunnen verduurzamen en meer (private) investeringen te landen. Denk aan oplossingen voor de financieringskloof, hoge energieprijzen, en weglekeffecten waarbij bedrijven, banen en investeringen naar het buitenland verplaatsen. Maar ook marktcreatie voor duurzame en circulaire basisproducten en aanbevelingen voor een betere coördinatie van het industriebeleid binnen de EU zijn hard nodig. Door de huidige belemmeringen samen aan te pakken, wordt er gewerkt aan een toekomstbestendige industrie waar de samenleving als geheel op vooruitgaat.

De interactie tussen Europees en nationaal beleid verdient verdere uitwerking. Het toewerken naar een toekomstbestendige industrie kan alleen binnen de context van de EU. Als de EU als geheel voldoende toegang heeft tot energie, grondstoffen, technologie en innovatie, is het belangrijk dat de individuele lidstaten hier ook toegang toe hebben. De EU doet veel werk op dit vlak. De ETS-wetgeving en beleidspogingen tot Europese vraagcreatie zijn twee van de speerpunten die direct raken aan deze context. Het is daarom belangrijk om te onderzoeken hoe nationaal beleid beter op deze en andere Europese beleidsmaatregelen kan aansluiten, en hoe beter gebruik kan worden gemaakt van de onderlinge kwaliteiten van lidstaten.

3. Impact en toegevoegde waarde SER

De SER vult het huidige debat aan door vorm te geven aan een brede welvaartsaanpak voor een toekomstbestendige industrie en industriële banen. Industriebeleid is een groot onderwerp en heeft consequenties voor uiteenlopende aspecten van de arbeidsmarkt en brede welvaart. Dit komt echter nog onvoldoende tot uiting in de huidige beleidsbenadering. Door de brede vertegenwoordiging biedt een SER-advies handvatten voor een brede welvaartsaanpak waarin sociaal-economische afwegingen centraal staan.[6]

---

[3] Kamerbrief over industriebeleid met focus, zie: *https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/10/17/kamerbrief-industriebeleid-met-focus*.

[4] De markten zijn gekozen op basis van hun internationale verdienvermogen, hoge productiviteit en raakvlak met maatschappelijke opgaven, zoals halfgeleiders, innovatieve chemie en digitale diensten.

[5] Zie het afschrift van de opdrachtbrief: *https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2026/03/06/afschrift-opdrachtbrief-ministeriele-taskforce-toekomstige-welvaart-en-vestigingsklimaat*.

[6] De SER kan hierbij voortbouwen op eerdere advisering, met name het advies over reshoring (2021), de SER-verkenning voor de EU beleidsagenda (2023) en het advies verduurzaming maakindustrie (2024).

Gezien de huidige fase waarin het kabinet zich bevindt, kan een SER-advies concrete impact hebben op de beleidsplannen voor de komende jaren.

Met dit advies spreken werkgevers en werknemers samen af hoe zij zelf bij zullen dragen aan de toekomstbestendige industrie en industriële banen. Naast de vormgeving van overheidsrol, spelen werkgevers en werknemers binnen de industrie zelf een onmisbare rol. Zij weten het best wat een toekomstbestendige basisindustrie haalbaar of onhaalbaar maakt. Denk bijvoorbeeld aan de meest belangrijke elementen van werk-naar-werk transities, (sociale) innovatie, arbeidsomstandigheden, sectorale samenwerking, omscholing en productiviteitsgroei. Daarom zal het advies maatregelen omvatten die werkgevers en werknemers samen zullen realiseren om de industrietransitie mogelijk te maken.

De SER zorgt voor draagvlak waar dat ontbreekt. Het kabinet en de industrie hebben de complexe uitdaging om gelijktijdig het concurrentievermogen van de industrie te versterken, de verduurzaming van de industrie te versnellen, en de weerbaarheid van onze economie en maatschappij te vergroten. Die combinatie dwingt tot lastige afwegingen tussen economische, sociale en ecologische belangen. Gerichte keuzes wekken de indruk dat het ene doel ten koste gaat van het andere, en genieten hierdoor van beperkt draagvlak. Met dit advies kan de SER onder werkgevers en werknemers draagvlak creëren voor gericht beleid, door in te gaan op welke keuzes in maatregelen en instrumenten gemaakt kunnen worden.

4. Participatie

Voor daadwerkelijke impact, uitvoerbaarheid en behoud van perspectief voor de industriële sectoren, is het cruciaal om inzichten op te halen uit de ervaringen van directe betrokkenen zoals bedrijven uit de basisindustrie en hun medewerkers en/of ondernemingsraden; experts; en de relevante ministeries. Gezien het relatief korte tijdspad (zie planning) is het van belang om binnen de commissie snel toe te werken naar een gelijk en gedeeld kennisniveau. Daarom zal in de beginfase van het adviestraject een grotere bijeenkomst worden georganiseerd waarbij onder andere vertegenwoordigers uit relevante ministeries, kennisinstellingen (zoals het PBL en de WKR) en industrie worden uitgenodigd om de uitdagingen, instrumenten, governance en mogelijke oplossingsrichtingen toe te lichten. Verder zal de commissie aandacht hebben voor werkenden en ondernemers in de verschillende industriële ketens, en borgt betrokkenheid van het SER-jongerenplatform behoud van een langetermijnsvisie die bijdraagt aan de brede welvaart van toekomstige generaties. In de eerste fase van het adviestraject dient een procesplan te worden opgesteld, waarin de verdere participatie is uitgewerkt.

5. Fasering

- Fase 1: Start commissie – eind september t/m november 2026
  - Procesvoorstel (scope, timing)
  - Bijeenkomst overzicht instrumenten, governance en kansen
  - Probleemverkenning
  - Uitwerking deelvraag 1
  - Startbijeenkomst binnen de Raad
- Fase 2: Uitwerking – december 2026 t/m april 2027
  - Uitwerking deelvraag 2 en 3
  - Tussentijdse bespreking binnen de Raad
- Fase 3: Afronding – Q2 2027
  - Vaststellen conceptadvies
  - Achterbanraadpleging
  - Vaststelling binnen de Raad

Bijlage: Werkwijze en borging van brede welvaart, participatie en goed proces binnen adviestrajecten

Gericht adviseren voor brede welvaart
De doelstelling van de SER is het bevorderen van brede welvaart waar samenleving, economie en milieu in balans zijn, hier en nu, later en elders. De SER-werkagenda is een brede welvaartsagenda die voortbouwt op het SER *Perspectief op Brede Welvaart in 2040*. Dit adviestraject zoomt in op een concreet onderdeel van de brede welvaartsagenda om te komen tot een impactvolle bijdrage. Het is van belang dat de adviescommissie bij de start van het traject het vraagstuk goed afbakent en de beoogde bijdrage aan brede welvaart concreet formuleert, zodat er vervolgens gericht kan worden gewerkt aan een aantrekkelijk advies met impact. Hierbij is een duidelijke hoofdboodschap van belang, met concrete aanbevelingen en helderheid over *wie/welke* partij *wat* anders zou moeten gaan doen. Dit geldt ook voor een eventueel commitment aan de uitgebrachte adviezen vanuit de SER en sociale partners zelf.

Het belang van participatie
Om bij dit streven naar brede welvaart de juiste afwegingen te maken, is het belangrijk dat de SER in verbinding staat met de samenleving en met de brede maatschappelijke dynamiek. Deze verbinding wordt versterkt door alle belangen omtrent een vraagstuk aan tafel te hebben bij de analyse van een vraagstuk en bij het zoeken naar oplossingen. Met (meer) participatie bij het werk van de SER kan de raad een rijkdom en verscheidenheid aan invalshoeken, kennis en ervaringen meenemen in zijn werk. Hiermee wordt het draagvlak, de relevantie, de uitvoerbaarheid en de kwaliteit van ons werk verbeterd. De raadsleden van de SER onderschrijven het belang van het breder betrekken van mensen en organisaties bij de werkzaamheden van de SER. De *Participatiewijzer* is een hulpmiddel voor de adviescommissie om dit op een doordachte manier vorm te geven (met onder andere voorbeelden van vormen van participatie).

Effectieve processen richting gezamenlijke meerwaarde
Om effectief te kunnen bijdragen aan brede welvaart is het van belang dat processen niet alleen inhoudelijk goed op orde zijn, maar ook zo zijn ingericht dat het beste resultaat voor alle betrokkenen wordt bereikt. Een kwalitatief goed advies met draagvlak, gezamenlijke meerwaarde en een positieve impact op brede welvaart vraagt om een goed proces van de adviescommissie. Adviestrajecten bestaan globaal uit zes fases:

1) Voorfase: komen tot een heldere en gedragen adviesaanvraag en opdrachtformulering.
2) Opstartfase: ontwikkelen van een procesvoorstel (plan van aanpak) voor het adviestraject, met expliciete aandacht voor de voornaamste geschilpunten en gedeelde belangen.
3) Werkfase: komen van ideeën naar een gedragen advies in de commissie.
4) Afrondingsfase: laatste toets van draagvlak voor het advies buiten de commissie (achterbannen, DB, Raad).
5) Publicatiefase: delen van het advies met de buitenwereld.
6) Nazorgfase: opvolgen van het advies en lessen trekken uit het traject.

Het is hierbij van belang dat de leden van de commissie vaardig zijn in, meedenken in en open staan voor het ontwerp van een gezamenlijk proces, dat zij kunnen (bij)schakelen als dit nodig is en zodanig zijn toegerust dat zij hiertoe concrete een constructieve voorstellen kunnen doen. De verbinding tussen mensen/partijen en ideeën/inhoud staat centraal. Enkele belangrijke gedeelde uitgangspunten zijn:

- Het gesprek aangaan op basis van belangen, omdat die meer ruimte geven dan standpunten.
- Het inzetten op gezamenlijke waardecreatie om zo ‘de taart te vergroten’.
- Het sturen op duurzame samenwerkingsrelaties op basis van vertrouwen, gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid.

- Het in staat zijn om met anderen nieuwe kennis te ontdekken of te ontwikkelen, of met hernieuwde blik naar bestaande kennis te kijken.
- Het inleven in de belangen van anderen aan tafel en de mogelijke alternatieven buiten de tafel om.

Starten met werkafspraken
Bij de start van een nieuwe commissie is het van belang om afspraken te maken over hoe er samengewerkt gaat worden binnen de commissie. Denk bijvoorbeeld aan werkafspraken met betrekking tot besluitvorming, aanwezigheid, vervanging en vertrouwelijkheid.

Algemeen Secretariaat

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. de minister van Economische Zaken en Klimaat, mevrouw H.G. Herbert
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

BETREFT Een toekomstbestendige basisindustrie

DEN HAAG 1 september 2026
ONS KENMERK 26.48045
BIJLAGE(N)

E-MAIL *secretariaatvz@ser.nl*
TOESTELNUMMER 070 3499 477

Geachte mevrouw Herbert,

Een toekomstbestendige basisindustrie draagt bij aan het verdienvermogen, de werkgelegenheid en de weerbaarheid van Nederland. De basisindustrie levert materialen, grondstoffen en halffabricaten voor de rest van onze economie. Deze industrie speelt een belangrijke rol in de Nederlandse economie en kent in vergelijking met andere sectoren en landen een hoge arbeidsproductiviteitsgroei.[1,2] De basisindustrie kent ook veel kwalitatief hoogwaardige banen en is veelal regionaal geclusterd, waardoor het inkomen van mensen en bedrijven verderop in de keten mede afhankelijk is van deze bedrijven. Gezien de rol als leverancier voor (internationale) ketens en de geografische ligging van de basisindustrie, is de weerbaarheid van onze industrie direct verbonden aan de weerbaarheid van Europa. Volgens de SER is een toekomstbestendige industrie vitaal, circulair en mondiaal toonaangevend, met hoogwaardige werkgelegenheid en werkzekerheid, en nagenoeg nul uitstoot van broeikasgassen.[3] Een toekomstbestendige basisindustrie draagt bij aan een strategisch autonoom, weerbaar en duurzaam Nederland, en is daarmee onmisbaar.

De basisindustrie staat echter sterk onder druk. De industrie kampt met meerdere langdurige en disruptieve knelpunten, zoals netcongestie, het tekort aan technisch personeel, onvoorspelbaar beleid en vergunningsverlening die niet op snelheid komt. De afgelopen jaren is de druk verder toegenomen door hoge energieprijzen, geopolitieke onzekerheid, schaarste aan ruimte en grondstoffen, en toenemende internationale concurrentie. De gevolgen zijn de laatste jaren zichtbaar geworden. Zo stoppen bedrijven met investeren in Nederlandse activiteiten en zijn verschillende bedrijven uit industriële clusters, zoals de Rotterdamse haven en Chemelot, vertrokken.[4]

---

[1] SER (2023) Verduurzaming maakindustrie
[2] PBL/CPB (2026) Trends voor de toekomst van de industrie
[3] SER (2024) Perspectief op brede welvaart in 2040
[4] Zie bijvoorbeeld: Open Rotterdam (2025) *Hoe zit het met de toekomst van de Rotterdamse haven?*; NOS (2026) *Hoge energiekosten en concurrentie: Chemelot kijkt met zorg naar de toekomst;* NOS (2026).

Ook voor de toeleverende (mkb-) bedrijven in de ketens van deze industriële clusters heeft dit grote gevolgen. In aanvulling op het kabinetsbeleid gericht op nieuwe innovatieve industrieën, acht de SER het daarom van essentieel belang om blijvend aandacht te behouden voor de basisindustrie.

De grote transitieopgaven voor de industrie vragen nu om actie en investeringen. Om toe te werken naar een toekomstbestendige basisindustrie waarin Nederland handelingsperspectief behoudt over haar eigen toekomst en een sterke internationale concurrentiepositie heeft, is het van belang dat er geïnvesteerd wordt in de industrie om een transitieslag te maken. De industrie is verantwoordelijk voor zo'n 20% van de totale jaarlijkse CO_2-uitstoot en veroorzaakt (lokale) uitdagingen, zoals lucht- en PFAS-vervuiling. Tegelijkertijd is eigen productie voor Nederland en Europa randvoorwaardelijk voor andere maatschappelijke transities gekoppeld aan strategische autonomie, klimaat, circulariteit, infrastructuur en energievoorziening. De sector staat daarom voor forse transitieopgaven, waar het kabinet en de sector zelf stappen voor moeten zetten. De SER benadrukt eerdere adviezen voor het aanpakken van de grootste knelpunten binnen deze opgaven en roept het kabinet op om hier voortvarend meer aan de slag te gaan:

- **Versnel de verzwaring van het elektriciteitsnet en pak hoge energiekosten aan.** Versterking van het elektriciteitsnet is een zwaarwegend maatschappelijk belang en de sleutel voor een concurrerende, weerbare industrie en het behalen van onze klimaatdoelen. Een gelijk Europees speelveld ten aanzien van energieprijzen vormt hét fundament voor progressie. Als we de energietransitie niet weer op koers krijgen, is er van toekomstig verdienvermogen überhaupt geen sprake.[5] De SER adviseert verder:
    - Prioriteer netbeheerders bij de toewijzing van ruimte en faciliteer hen bij het krijgen van materiaal en personeel. Het maatschappelijk belang rechtvaardigt dat daarbij zo nodig vergunningsprocedures worden verkort en bezwaarmogelijkheden ingeperkt. Neem bij de vergunningverlening het structurele effect op stikstofreductie mee.
    - Realiseer op de korte termijn een gelijk speelveld voor energieprijzen binnen Europa om te voorkomen dat onze industrie omvalt. Werk aan een Europese oplossing om de hoge energiekosten aan te pakken en de concurrentiepositie van de industrie te herstellen, maar sluit nationaal ingrijpen niet uit. Kijk parallel naar het belonen van verduurzaming, de vormgeving van het instrumentarium voor hernieuwbare waterstof, en zorg dat kwetsbare groepen worden geholpen.

- **Realiseer integraal en actief arbeidsmarkt- en scholingsbeleid in de basisindustrie.** Er zijn forse beleidsmaatregelen nodig om te voorkomen dat de transitie, en daarmee onze toekomstbestendigheid, vastloopt op een tekort aan gekwalificeerd personeel. Aandacht voor werk- en inkomenszekerheid is dan ook cruciaal en dient zo spoedig mogelijk vorm te krijgen. De SER adviseert:
    - Zorg voor toegankelijk postinitieel onderwijs en de bekostiging daarvan en werk aan een betere ontwikkeling van skills en competenties. In het beroeps- en universitair onderwijs voor jongeren is meer sturing nodig op studiekeuze en op het aanbod van studierichtingen.
    - Bied in aanvulling op de inspanning van sociale partners financiële ondersteuning voor het voortzetten en uitbouwen van regionale werk-naar-werkarrangementen.

[5] SER (2025) SER-brief voor de informateur t.b.v. de kabinetsvorming

- Geef aandacht aan de vraagkant van arbeid, zoals het beter benutten van vaardigheden, procesinnovatie, medezeggenschap en verdeling van de productiviteitswinst en zorg voor sociaal verantwoordelijke afbouwtrajecten. De inzet voor een actief arbeidsmarktbeleid met voldoende scholings- en ontwikkelingsfaciliteiten moet nadrukkelijk in de regio's handen en voeten krijgen, in nauwe samenspraak met de sectoren op landelijk niveau.

Een toekomstbestendige industrie vraagt om stabiel beleid en brede samenwerking. Het kabinet is momenteel zoekende naar een samenhangend en gericht industriebeleid met een duidelijke toekomstvisie en draagvlak. De SER constateert dat er beleidsmatig veel in beweging is. Deze ontwikkelingen brengen risico's met zich mee rondom de voorspelbaarheid en stabiliteit van het beleid, waardoor de noodzakelijke investeringen niet worden gedaan en een brede welvaartsaanpak onvoldoende centraal wordt gesteld. Een integrale sociaal-economische blik op het industriebeleid vanuit ketenperspectief is essentieel om zorgen over werknemers- en werkgeversbelangen te ondervangen en draagvlak te creëren. Publieke ondersteuning van de industrietransitie dient daarbij gepaard te gaan met duidelijke voorwaarden en afspraken over behoud van werkgelegenheid, scholing, duurzame investeringen en het behoud van bedrijfsactiviteiten in Nederland. Het is nú nodig om aan werkgevers en werknemers zeggenschap te geven over de transitie. Als deze stap niet wordt gezet, is er een groot risico dat zij afhaken en de ontwikkeling van een toekomstbestendige industrie stagneert.

De SER geeft graag samen met het kabinet vorm aan een toekomstbestendige industrie en industriële banen die bijdragen aan brede welvaart. Deze moet gericht zijn op welke bestaande industriële activiteiten strategisch relevant zijn, onderdeel zijn van vitale ketens die werk- en inkomenszekerheid bieden en een realistisch verduurzamingsperspectief hebben. Voor deze activiteiten moet worden uitgewerkt welke randvoorwaarden nodig zijn voor (publieke) investeringen in verduurzaming, circulariteit, duurzame koolstof, energie-infrastructuur, grondstoffenvoorziening en nieuwe productieprocessen. Onder meer: het behoud van werkgelegenheid, goed werkgeverschap, duurzame inzetbaarheid en ontwikkelmogelijkheden voor werknemers. Daarbij is de toetssteen of beleid leidt tot investeringen in Nederland, meer weerbaarheid, een gelijk Europees speelveld voor energieprijzen en marktvorming. Werkgevers, werknemers en overheid moeten samen aan de slag om deze visie op te stellen en werkelijkheid te maken. De SER start daarom een adviestraject gericht op een toekomstbestendige basisindustrie. De SER werkt hierin uit hoe een toekomstbestendige basisindustrie eruitziet, welke rol werkgevers en werknemers zelf kunnen spelen, en wat er beleidsmatig op nationaal en EU-niveau nodig is. De SER trekt graag samen op met het kabinet om een doorbraak te realiseren in deze urgente en complexe opgave.

Namens de Sociaal-Economische Raad,

Kim Putters
Voorzitter SER